

PARTICULARITĂȚILE COMPORTAMENTALE ALE OVINELOR

ÎNCADRARE TAXONOMICĂ:

- Regn: Animalia
 - Încrângătura: Chordata (Vertebratae)
 - Clasa: Mammalia
 - Subclasa: Eutheria
 - Ordin: Ungulata/ Artiodactyla
 - Subordin: Paricopitatae
 - Familia: Cavicornae
 - Subfamilia: Ovidae
 - Genul: Ovis
 - Specia: aries
-

Breeds of Sheep

BALWEN

BEULAH SPECKLED FACE

BLACK WELSH MOUNTAIN

BORERAY

COTSWOLD

DERBYSHIRE GRITSTONE

DEVON & CORNWALL LONGWOOL

DEVON CLOSEWOOL

DORSET HORN

DORSET POLL

DORSET DOWN

EXMOOR HORN

HERDWICK

JACOB

LEICESTER LONGWOOL

MANX LOGHTAN

NORFOLK HORN

NORTH COUNTRY CHEVIOT

NORTH RONALDSAY

ROUGH FELL

SHETLAND

SOUTH DOWN

SUFFOLK

TEESWATER

TEXEL

WENSLEYDALE

WHITE FACED WOODLAND

WILTSHIRE HORN

BREEDS OF SHEEP

FROM PAINTINGS BY PAUL CHAPMAN ©

SHETLAND

CLUN FOREST

DARTMOOR

PORTLAND LAMB

SWALEDALE

SHROPSHIRE

HAMPSHIRE DOWN

BLACK WENSLEYDALE

PORTLAND

LLANWENOG

HEBRIDEAN

BLUE FACED LEICESTER

RYELAND

RYELAND

KERRY HILL

LINCOLN LONGWOOL

DORSET POLL LAMB

OXFORD DOWN

HILL RADNOR

BLACK FACE

Comportamentul social:

- Animale prin excelență gregare
- Au tendința de a se apropia unele de altele respectând o anumită distanță critică, ce le permite contactul vizual
- Se organizează în turme
- Turma- animale adulte, tineret și nou-născuți
- Între membrii- raporturi pașnice, neantagoniste, relații de dominanță și de subordonare care cuprind toți indivizii grupului
- Liderii- acces prioritar la hrană, apă, loc de odihnă
- Poziția ierarhică a indivizilor poate fi stabilită pe baza atitudinii și a mobilității lor în cadrul grupului, a relațiilor reciproce, aplicându-se **legea celui care lovește primul (peack order sau bount order)**

- Liderul sau liderii grupului mențin permanent capul ridicat, într-o atitudine semeață, atentă, se mișcă dezinvolt și fără restricții în spațiu, au acces neîngrădit la hrană și la apă
- Animalele subordonate preferă locurile retrase, adoptă o poziție de așteptare, urmăresc atent și permanent liderul
- Accesul lor la apă și hrană este intermitent, prudent, fiind în permanentă alertă și pregătire de părăsire a locului în caz de atac din partea animalelor dominante.
- Producțiile animalelor subordonate sunt inferioare celor provenite de la animalele dominante
- Relațiile de dominanță/subordonare devin mai acute atunci când animalele sunt obligate să ocupe spații limitate sau când apare competiția pentru hrană, apă, spații de odihnă sau pentru femelele devenite receptive sexual declanșează conflicte permanente și destul de dure.

Comportamentul digestiv

$$2 \left[\begin{array}{cccc} i & 0 & 0 & 3 \\ 3 & c & 1 & pm \\ & & & 3 \\ & & & m \\ & & & 3 \end{array} \right]$$

- După parturiție, mielul este capabil ca în 20-30 minute să adopte și să-și mențină poziția ortostatică.
- Accesul mielului la glanda mamară este acceptat de către oaie nelimitat în prima săptămână, la orice ora din zi și din noapte. Ulterior, oaia limitează accesul mieilor, numărul supturilor scade treptat. Durata unei reprize de supt este în primele 7 zile de aproximativ 80 de secunde, dar scade progresiv la 40-45 secunde în săptămâna a 4-a și la 28-30 secunde în săptămâna a 9-a.
- De la 6-7 zile nevoile fiziologice ale mielului în substanțe nutritive nu mai pot fi acoperite integral de laptele matern, astfel încât acesta începe să consume alte sortimente furajere.
- De la vârsta de 5-7 zile, mieii încep să consume apă și sare.
- Comportamentul ovinelor pe pășune prezintă aspecte deosebit de interesante, cu particularități distincte, în funcție de rasă, vârstă, stare fiziologică, sex și anotimp. Un ciclu comportamental zilnic include pășunatul propriu-zis, rumegarea, odihna, deplasările la sursa de apă, alte activități, ale căror durată depinde și de factorii climatici, starea pășunii, sezon etc.

Comportamentul sexual

- Maturitatea sexuală apare la rasele precoce la 6-10 luni, la rasele tardive și semitardive la 15-18 luni. Pentru femelele de mare productivitate vârsta optimă pentru montă este de 8-10 luni. În România rasele precoce vârsta optimă pentru împerechere este de 15 luni, respectiv 18 luni în cazul raselor tardive și semitardive.
- Oile din climatul temperat sunt poliestice cu cicluri repetate sezonier toamna. Se pare că la rasele englezești de carne și la Merinos ciclus sexual se manifestă tot timpul anului.
- Influența factorilor externi de mediu (bioritmicitate, luminozitate, raportul lumină/întuneric, etc.) este foarte importantă la această specie și de aceea este prezentă această particularitate ciclică autumnală. Totuși se pare că oile care nu rămân gestante în această perioadă pot avea un alt sezon sexual primăvara.
- Perioada de montă poate începe la sfârșitul verii și începutul toamnei (august-septembrie) și se termină la jumătatea iernii (decembrie), astfel încât se pot programa monte pentru ca fătările să survină în funcție de interesele economice (meniul pentru Paște bunăoară) ale proprietarului sau respectând anumite condiții să se obțină 3-4 fătări la doi ani.

- În timpul verii funcția ovariană nu încetează dar ovulația nu este însoțită de călduri. Se pare că apariția acestora este influențată de ritmul circadian (raportul lumină- întuneric care ar trebui să fie de 1-2).
- Durata ciclului sexual are limite de variație cuprinse între 14-19 zile cu o medie de 17 zile, care durează eșalonat astfel:
 - - proestru: 3 zile
 - - estru: 1-2 zile
 - - metestru: 2 zile
 - - diestru: 10 zile
- Oaia în călduri prezintă manifestările specifice (morfologice, fiziologice și comportamentale) în general mai puțin vizibil decât la alte specii.
- Unul din primele semnale corelat evident cu perioada de montă autumnală este **inapetența** (nu mai sunt interesate să pască). Pot fi **neliniștite**, **behăie** caracteristic, **urinează des și în cantități mici**, **acceptă apropierea berbecului**, unele chiar se apropie de acesta și-i acceptă compania, **îl urmează** chiar dacă nu sunt montate. Mucoasa vulvo-vaginală este puțin congestionată și edemațiată, iar secreția cervico-vaginală filantă densă la nivelul comisurii vulvare are un pH de 6,7.
- Masculii inspectează oile în funcție de experiența lor, mai intens dimineața și seara, se apropie, le miros și le ling chiar în zona vulvo-vaginală.

- Pentru siguranță, pentru a le depista feromonal pe cele mai receptive, respiră sacadat o cantitate de aer prin răsfrângerea buzei superioare, manifestare extrem de evidentă la berbeci în perioada de rut denumită „ rictus de călduri” sau flehmen. În acest proces un rol important revine organului vomero nazal care are două orificii de proiecție pe maxilarul superior.
- O altă caracteristică evidentă la acești masculi de mamifere ierbivore rumegătoare este faptul că penisul este evidențiat extern doar în erecție (porțiunea liberă).
- După executarea saltului are loc intromisiunea penisului care este de tip fibroelastic, ejacularea producându-se practic instantaneu foarte rapid în 1-2 secunde iar sperma în cantitate de aproximativ 1 ml este depusă în vagin.
- La oile care au coada lată (karakul, Karakul de Botoșani) li se ridică coada sau li se leagă vârful acesteia de lâna de pe spate pentru ca berbecul să poată monta.
- Un berbec potent întreținut corespunzător poate efectua 4-6 monte /zi.

- O altă particularitate la această specie este folosirea așa numitor masculi (berbeci) încercători.
- Deoarece actul sexual durează foarte puțin și se întâmplă frecvent ejacularea *ante portas* pentru a nu epuiza inutil berbecii de valoare, în efectiv se introduc berbeci care nu pot efectua actul sexual propriu-zis datorită unor "obstacole,, temporare (li se pune în jurul bazinului un șorț) sau permanente (masculi vasectomizați sau cu deviație de penis)- aceste din urmă procedee fiind interzise.
- „Descoperirea” oilor în călduri se face dimineața și seara, după care imediat se efectuează monta cu berbecul dorit.
- Ovulația are loc spre sfârșitul căldurilor la 12-14 ore înainte de terminarea lor. Deoarece se pot matura între 2-4 foliculi într-un ciclu, monta/ însămânțarea artificială trebuie să se facă imediat la descoperirea femelei în călduri după care se repetă. Dacă perioada căldurilor se prelungeste, se repetă monta la 12-18 ore

- La ovine actul sexual sau monta , care poate fi liberă sau dirijată (la mână), se numește tradițional **"mârlit"**, și are importanță practică prin aceea că se pot executa în funcție de condițiile de creștere avute fie pentru a se obține miei mai mari, fie pentru a se obține 3- 4 serii de miei în 2 ani.
- În primul caz, **"monta timpurie"** se realizează în lunile **septembrie-octombrie** pentru ca fătarea să aibă loc în perioada ianuarie-februarie, obținându-se astfel miei care vor putea fi sacrificați la o greutate mare de Paște sau dacă nu, vor fi bine dezvoltați la ieșirea pe pășune pe care o vor folosi mai bine și toamna vor avea o greutate de 30-40
- A doua modalitate este **"monta târzie"** care se aplică atunci când nu există adăposturi corespunzătoare care să le asigure în special confortul termic nou-născuților (marea majoritate în sistem tradițional), monta se efectuează în perioada **15 octombrie-15 decembrie** pentru ca fătările să aibă loc în perioada 15 martie-15 mai, și miei vor fi expuși unor factori atmosferici de primăvară, mai puțin agresivi. În cea de-al doilea caz practicat mult mai rar în creșterea intensivă, în special la oile merinos în zonele cu climat mai cald, monta se poate face și primăvara la aproximativ două luni după fătarea timpurie.

Comportamentul matern

- La oaie gestația durează **5 luni** (145-155 zile).
- Parturienta în preajma fătării este agitată, prezintă fenomenul de autoascultare, behăie caracteristic, are ugerul edemațiat și apare secreția de lapte (la atingerea mamelonului).
- De multe ori au tendința de a-și căuta un loc în general acesta este mai ferit, izolat, deoarece fătările au loc în general în prezența altor oi, uscat și curat, pe așternutul existent (paie, teci de fasole, etc.).
- Acest comportament de izolare se evidențiază încă din ultima perioadă de gestație când oile preferă spațiile limitrofe, marginale, se deplasează mai greu progresiv cu durata gestației și rămân în urma turmei (dacă aceasta este în mișcare).
- Fătarea are loc în decubit sterno-abdominal, costoabdominal mai rar patrupodal.
- După deschiderea gâtului uterin care durează în medie 10-30 de ore, urmează expulzarea fătului în 15-30 de minute. În cazul fătărilor gemelare sau triple, timpul de expulzare între primul și al doilea fetus este de 15-20 minute.

- Fătarea la această specie este ușoară și se desfășoară în general normal și are loc noaptea târziu sau dimineața devreme.
- Oile primipare, fără experiență par să nu-și aleagă un loc specific acesta fiind marcat de lichidul de scurgere din învelitorile fetale. Aceste lichide se pare că exercită un interes general asupra parturientelor, chiar și a acelor multipare, pentru că, după expulzare ele vor fi mirosite și linse.
- După fătare și ruperea cordonului ombilical are loc **fenomenul de imprimare**.
- Ordinea intervenției analizatorilor în imprinting la ovine: **-gustativ/olfactiv-auditiv-vizual**
- În prima fază a recunoașterii mielului de către oaie, pe lângă mirosit și lins se pare că un rol îl au și mișcările acestuia, căldura degajată deoarece dacă mielul este neviabil sau născut mort mama îl părăsește/abandonează.